

НОВИ САД - На данашњи дан 1868 - рођен је српски писац Алекса Шантић, аутор антологијских песама "Остајте овде", "Емина", "Вече на шкољу". Припадао је мостарском кругу око књижевног листа "Зора", који је покренуо с Јованом Дучићем и Светозаром Ђоровићем. У Мостару је основао српско певачко друштво "Гусле". У време "анексионе кризе", изазване 1908. аустроугарском анексијом Босне и Херцеговине побегао је у Италију, а после тога био је посланик у Босанском сабору. У Првом светском рату аустроугарске власти су га хапсиле као истакнутог српског националисту, односно увереног присталицу Југославије. Био је у почетку под утицајем српских песника Бранка Радичевића, Јована Јовановића Змаја и Војислава Илића, али је потом изградио властити песнички израз карактеристичан по елегичним мотивима и родољубивим темама. Писао је и драмске текстове и преводио с немачког и чешког. Дела: драме "Хасанагиница", "У магли", "Анђелија", превод "Лирског интермеца" Хајнриха Хајнеа.

Данас је среда, 27. мај, 147. дан 2026. године. До краја године има 218 дана.

1564 - Умро је швајцарски верски реформатор француског порекла Жан Калвин, оснивач калвинистичке протестанске хришћанске струје, једне од кључних у оквиру антиримокатоличке реформације. Од прогона се склонио у Женеву и ту је основао прву протестантско-калвинску верску заједницу, а најважније верске идеје изложио је 1536. у делу "Установе хришћанске вере". Калвинова реформација брзо је стекла мноштво присталица у Француској (Хугеноти), Енглеској (Пуританци), Шкотској (Презбитеријанци), затим у Холандији, Чешкој, Словачкој, Мађарској, Ердељу, данашњој српској Војводини, потом и у Северној Америци. Калвинисти су данас познати као Евангелисти хелветског обреда, док су Лутерови следбеници данас знани као Евангелисти аугзбуршког обреда.

1679 - Енглески парламент усвојио је "Habeas Corpus Act", закон којим је заштитио грађане од незаконитог хапшења и утамничења. Основни принципи тог закона касније су уграђени у устав САД.

1703 - Руски цар Петар Велики основао је нову престоницу Русије на ушћу реке Неве у Балтичко море. Мада су многи прорицали пропаст овог подухвата, Санкт Петербург је постао велики и модеран град, и био је престоница Русије до 1918. После избијања Првог светског рата, град је 1914. преименован у Петроград. Бољшевици су га 1924. после Октобарске револуције, коју су 1917. почели у том граду и победе у грађанском рату, преименовали у Лењинград, а 1991. враћено му је, након референдума на ком су понуђене све три могућности, име Санкт Петербург. У српској литератури тај град је доследно називан Петроград.

1806 - У страху од запоседања од стране Руса Дубровник се без отпора предао француским трупама. Француски одред од око 1.200 војника под заповедништвом генерала Луристона, тада је обмануо званичнике Републике пошто је након дужег периода окупације јануара 1808. од стране маршала Мармона древна Дубровачка република и формално укинута. После слома Наполеона и Бечког конгреса 1815. град је припојен Аустрији. Године 1918. ослободила га је српска војска и припојен је Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца, односно Југославији.

1840 - Умро је италијански виртуоз на виолини и композитор Николо Паганини, чијој су вештини савременици придавали магичне моћи. Обележио је виолинско мајсторство и литературу за тај инструмент свих епоха. Доста је компоновао, укључујући шест виолинских концерата, чувена 24 каприча за соло виолину, камерну музику.

1860 - Јединице италијанског револуционара Ђузепеа Гарибалдија, вође националноослободилачког покрета за уједињење Италије, заузеле су град Палермо, убрзо и цело острво Сицилију, после чега су прешле на копно и у септембру 1860. тријумфално ушле у Напуљ.

1871 - Рођен је француски сликар Жорж Анри Руо, стварао је у експресионистичком маниру, снажним колоритом. Главне теме његових слика су арлекини, људске маске и религиозни мотиви. Радо је сликао на стаклу, и ти његови радови асоцирају на средњовековне витраже.

1878 - Рођена је америчка играчица ирског порекла Исидора Данкан, једна од најзначајнијих балерина 20. века, зачетник модерног балетског правца. Кореографије је заснивала на античкој грчкој уметности и музици Фредерика Шопена, Рихарда Вагнера и Франца Шуберта, која није компонована за балет. Написала је више чланака и расправа

о балету и аутобиографију "Мој живот".

1909 - Рођен је српски историчар уметности Светозар Радојчић, професор Филозофског факултета у Скопљу до 1941. и Београду од 1945, члан Српске академије наука и уметности. Аутор је низа значајних радова из области српске средњовековне уметности. Дела: "Портрети српских владара у средњем веку", "Старе српске минијатуре", "Уметнички споменици манастира Хиландара", "Мајстори старог српског сликарства", "Студије о уметности XIII века", "Иконе Србије и Македоније", "Милешева", "Старо српско сликарство", "Текстови и фреске", "Узори и дела старих српских уметника", "Српски псалтир".

1910 - Умро је немачки бактериолог Роберт Кох, један од оснивача бактериологије, добитник Нобелове награде за медицину 1905. Открио је 1882. бацил туберкулозе, скинувши вео тајне са опаке болести која је косила у 19. веку. Изоловао је и бацил антракса и пронашао изазивача колере, епидемијске болести која је у средњем веку уништавала читаве градове, испитивао је афричку спаваћу болест, тифус, маларију и први применио лечење кинином.

1923 - Рођен је амерички дипломата Хенри Кисинџер, државни секретар САД за иностране послове од 1973. до 1977, добитник Нобелове награде за мир 1973, један од најзначајнијих шефова америчке дипломатије у 20. веку. Емигрирао је с родитељима из Немачке 1938. Био је професор на Харвардском универзитету, а од 1969. саветник председника Ричарда Никсона за националну безбедност. Припремио је директне преговоре Никсона и кинеских вођа у фебруару 1972, којима су нормализовани односи САД и Кине, преговоре са Совјетским Савезом, мировне преговоре с Вијетнамом.

1937 - После више од четири године градње, у Сан Франциску је пуштен у саобраћај "Голден Гејт", један од највећих мостова у свету, који је постао симбол тог америчког града.

1941 - Немачко војно заповедништво Србије објавило је у наредбу којом је, под претњом смрћу, забрањено слушање страних радио станица, изузев немачких.

1941 - Британски бродови "Дорсетшајр", "Краљ Џорџ V" и "Родни" и авиони с носача

авиона "Арк ројал", потопили су један од највећих немачких ратних бродова "Бизмарк", који је три дана раније послао на морско дно, с више од 1.400 људи, британску крстарицу "Худ". С "Бизмарком" је потонуло 2.300 чланова посаде на пучини Атлантика наспрам француске обале.

1942 - У окупираној Чехословачкој у Другом светском рату смртно је рањен шеф немачке нацистичке тајне полиције Гестапо Рајнхард Хајдрих. Његова смрт 4. јуна 1942. изазвала је талас репресалија против становништва у Чешкој и Моравској. Посебно је страдала православна црква у Прагу, пошто је установљено да је скривала атентаторе.

1964 - Умро је индијски државник Џавахарлал Нехру, један од оснивача покрета несврстаних. По повратку са студија у Енглеској постао је адвокат, али се убрзо посветио политици и борби за независност Индије, поставши следбеник архитекте индијске независности Махатме Гандија. По стицању независности Индије 1947. постао је први председник владе и шеф дипломатије. У спољној политици настојао је да очува неутралност Индије и залагао се за несврстаност.

1988 - Сиријске трупе ушле су у јужна предграђа Бејрута и окончале уличне борбе вођене три седмице између ривалских муслиманских шиитских милиција.

1991 - После Заливског рата, вође опозиције Кувајта састале су се с емиром шеиком Џабером ел Ахмадом ел Сабахом, захтевајући демократизацију, враћање на снагу устава и окончање ванредног стања.

1992 - У улици Васе Мискина у Сарајеву, док су људи чекали у реду за хлеб, експлодирале су четири гранате од којих је 16 лица погинуло, а више од стотину рањено. За масакр су одмах, без истраге и доказа, оптужени Срби. Истог дана је, како је наведено, због масакра, делегација муслиманске Странке демократске акције напустила конференцију у Лисабону. Савет безбедности УН је 30. маја усвојио резолуцију којом су наметнуте санкције тадашњој СР Југославији, под оптужбом да је најодговорнија за грађански рат у БиХ. Четири месеца касније у Лондону се појавио извештај УН који је довео у питање верзију према којој су за трагедију одговорне јединице босанских Срба.

1993 - У експлозији аутомобила - бомбе, коју је испред фирентинске палате Уфици из 16.

века подметнула италијанска мафија, погинуло је пет особа и озбиљно је оштећена једна од најбогатијих збирки италијанског сликарства, античких скулптура и таписерија.

1994 - Руски писац Александар Солжењин вратио се у отаџбину после две деценије у избеглиштву.

1996 - Русија је потписала споразум с вођством чеченских сепаратиста о окончању борби у Чеченији од 1. јуна 1996, што је руски председник Борис Јељцин назвао историјским тренутком, али је тај споразум чеченска страна убрзо прекршила.

1997 - НАТО и Русија потписали су "Оснивачки акт о међусобној сарадњи", којим је створен заједнички Стални савет НАТО-Русија за консултације о европској безбедности, али је НАТО погазио тај документ приликом агресије на СРЈ у пролеће 1999.

1999 - Хашки трибунал потврдио је током агресије НАТО на Србију (СРЈ) да је подигао оптужницу против Слободана Милошевића, председника СРЈ, као и више његових сарадника.

2002 - Уставном реформом у Тунису председнику Зин ел Абидину Бен Алију омогућено да је том арапском земљом влада практично доживотно.

2004 - Директор и главни и одговорни уредник опозиционог подгоричког дневника "Дан" Душко Јовановић убијен је на улици у Подгорици. Детаљи и позадина овог убиства нису никада расветљени.

2005 - Умро је Драгослав Андрић, српски књижевни преводилац, писац, лексикограф, драматург. Са енглеског, француског, немачког и руског превео око 130 књига поезије, прозе као и драмских дела. Посебно се истичу његове антологије класичне кинеске поезије, традиционалне јапанске поезије, канадске поезије и америчке хумористичке поезије. Приређивач је и преводилац "Антологије светске поезије", "Лексикона вицева", "Речника жаргона" и више шаховских књига.

2006 - Догодио се земљотрес у Индонезији, у области Бантул, око 400 километара источно од Џакарте, у централном делу острва Јава. Погинуло је 4.611 особа, а око 20.000 је повређено. Између 100.000 и 200.000 остало је без домова.

2011 - Посада америчког свејс шатла Ендевор обавила је последњу од четири планиране шетње, чиме је пробијена граница од 1.000 сати проведених у раду изван Међународне свемирске станице. Ову 159. по реду свемирску шетњу од почетка мисије Међународне свемирске станице обавили су амерички астронаути Мајк Финки и Грег Чамитоф.

(Танјуг)